

मनसुन ऋतुको जलवायु आँकलन

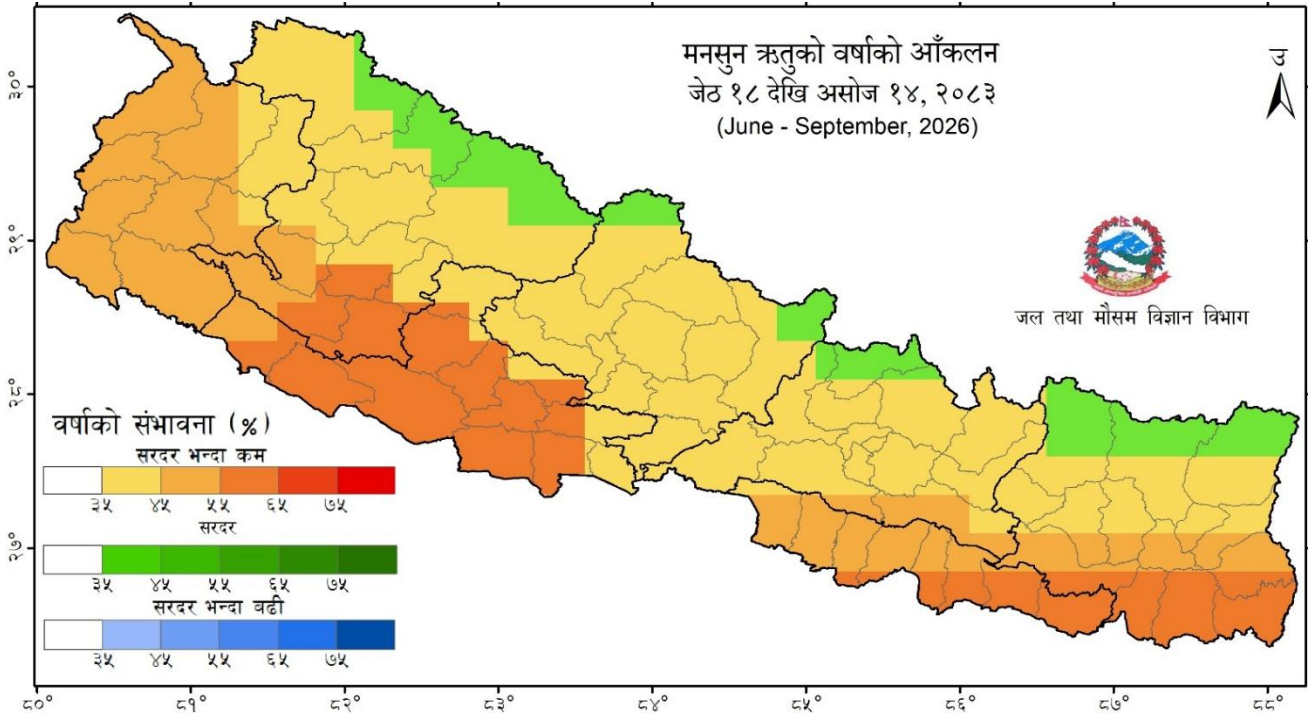
(1 June – 30 September, 2026 / १८ जेठ - १४ असोज, २०८३)

सारांश:

जेठ १८ देखि असोज १४ सम्मको चार महिनाको मनसुन ऋतुमा देशका अधिकांश स्थानमा सरदर भन्दा कम वर्षा हुने सम्भावना रहेको छ। अधिकतम तापक्रम र न्यूनतम तापक्रम देशभर सरदर भन्दा बढी रहने सम्भावना रहेको छ।

बर्षाको आँकलन:

यस मनसुन ऋतुमा देशका अधिकांश स्थानमा सरदर भन्दा कम वर्षा हुने सम्भावना रहेको छ (चित्र १)। कर्णाली प्रदेशका दक्षिणी भू-भाग, लुम्बिनी प्रदेशका अधिकांश भू-भाग, मधेश प्रदेशका पूर्वी भू-भाग र कोशी प्रदेशका दक्षिणी भू-भागमा सरदर भन्दा कम वर्षा हुने संभावना ५५% देखि ६५% रहेको छ भने सुदूरपश्चिम प्रदेशका अधिकांश भू-भाग, मधेश प्रदेशका पश्चिमी भू-भाग र कोशी प्रदेशका मध्य भू-भागमा सरदर भन्दा कम वर्षा हुने संभावना ४५% देखि ५५% रहेको छ। त्यसैगरी कर्णाली प्रदेशका उत्तरी भू-भाग तथा कोशी प्रदेशका उत्तरी भू-भागमा सरदर वर्षा हुने सम्भावना ३५% देखि ४५% रहेको छ भने देशका बाँकी भू-भागमा सरदर भन्दा कम वर्षा हुने सम्भावना ३५% देखि ४५% रहेको छ।

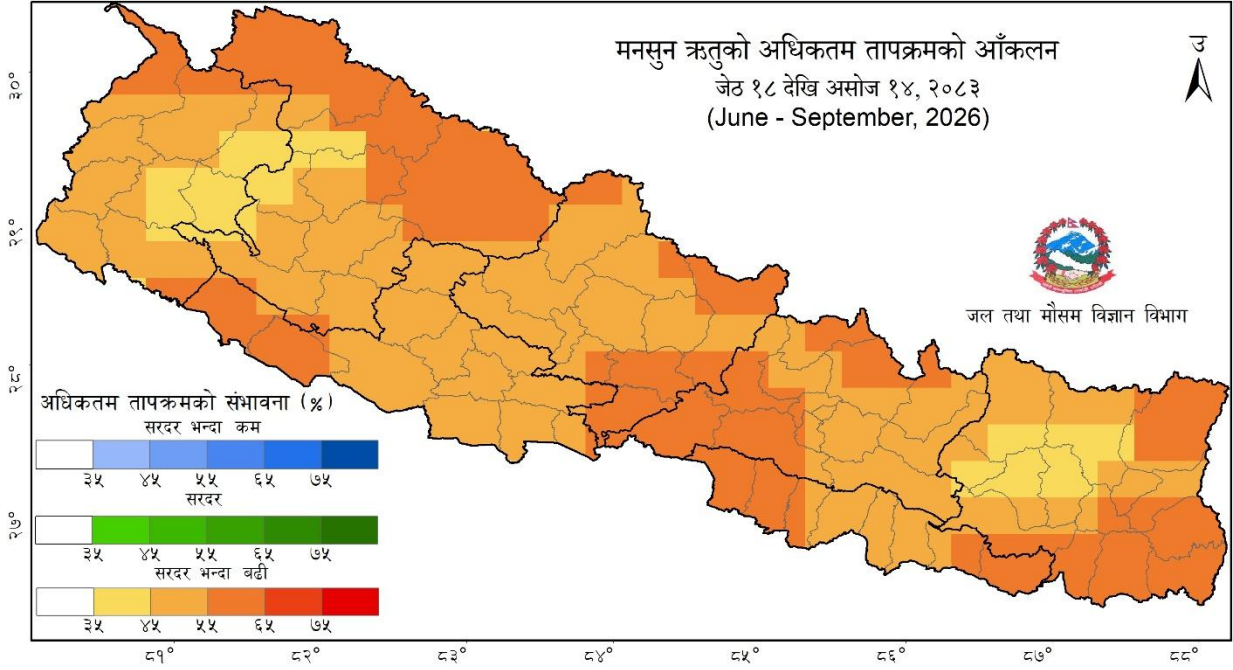
चित्र १: २०८३ को मनसुन ऋतुको वर्षा (सरदर भन्दा कम वा सरदर वा सरदर भन्दा बढी) को सर्वाधिक सम्भावना (highest probability) (%)

अधिकतम तापक्रमको आँकलन:

अधिकतम तापक्रम देशभर सरदर भन्दा बढी हुने सम्भावना रहेको छ (चित्र २)। सुदूरपश्चिम प्रदेशका उत्तर-पूर्वी भू-भाग, कर्णाली प्रदेशका उत्तरी भू-भाग, लुम्बिनी प्रदेशका पश्चिमी भू-भाग, गण्डकी प्रदेशका उत्तर-पूर्वी तथा दक्षिणी भू-भाग, बागमती प्रदेशका पश्चिमी भू-भाग, मधेश प्रदेशका पूर्वी तथा पश्चिमी भू-भाग र कोशी प्रदेशका पूर्वी तथा दक्षिणी भू-भागमा अधिकतम तापक्रम सरदर भन्दा बढी हुने संभावना ५५% देखि ६५% रहेको छ। कोशी प्रदेशका मध्य भू-भाग तथा सुदूरपश्चिम प्रदेशका पूर्वी भू-भागमा अधिकतम तापक्रम सरदर भन्दा बढी रहने संभावना ३५% देखि ४५% रहेको छ भने देशका बाँकी भू-भागमा सरदर भन्दा बढी हुने सम्भावना ४५% देखि ५५% रहेको छ।

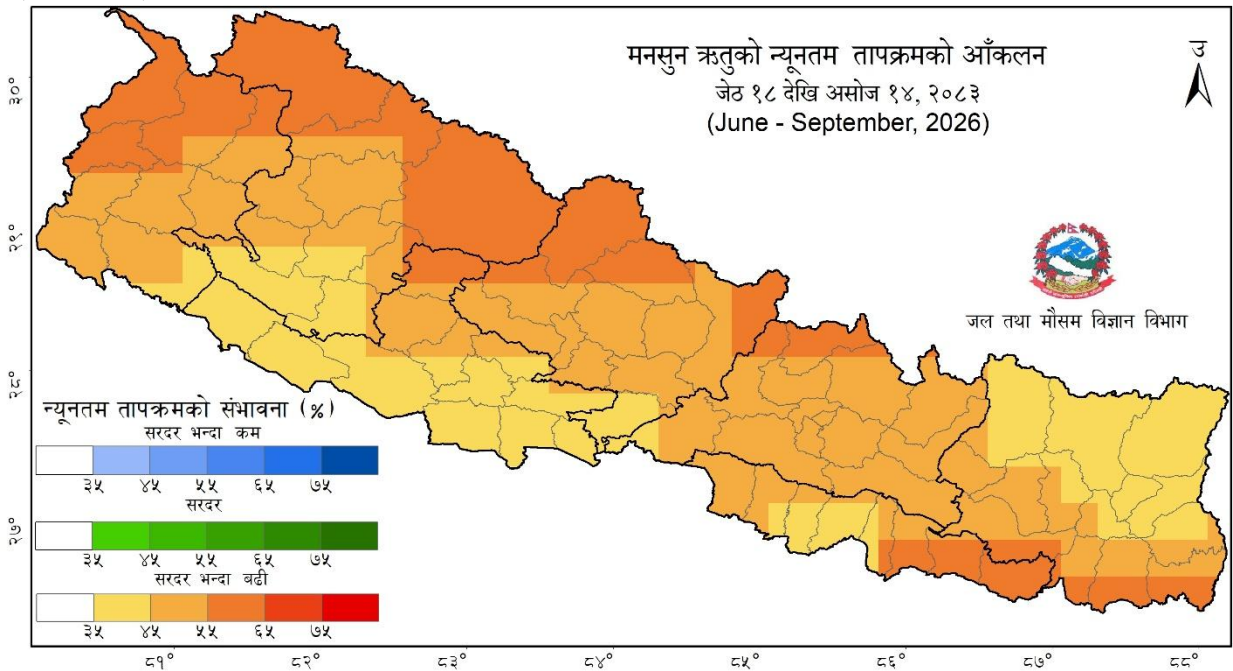
नेपाल सरकार
ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिंचाइ मन्त्रालय
जल तथा मौसम विज्ञान विभाग
जलवायु विज्ञान महाशाखा (जलवायु विश्लेषण शाखा)

चित्र २: २०८३ को मनसुन ऋतुको अधिकतम तापक्रम (सरदर भन्दा कम वा सरदर वा सरदर भन्दा बढी) को सर्वाधिक सम्भावना (highest probability) (%)

न्यूनतम तापक्रमको आँकलन:

न्यूनतम तापक्रम देशभर सरदर भन्दा बढी हुने सम्भावना रहेको छ (चित्र ३)। सुदूरपश्चिम प्रदेश, कर्णाली प्रदेश र बागमती प्रदेशका उत्तरी भू-भागहरु, मधेश प्रदेशका पूर्वी भू-भाग र कोशी प्रदेशका दक्षिणी भू-भागमा न्यूनतम तापक्रम सरदर भन्दा बढी हुने सम्भावना ५५% देखि ६५% रहेको छ। कर्णाली प्रदेश, लुम्बिनी प्रदेश र गण्डकी प्रदेशका दक्षिणी भू-भागहरु, मधेश प्रदेशका मध्य भू-भाग र कोशी प्रदेशका मध्य तथा उत्तरी भू-भागमा न्यूनतम तापक्रम सरदर भन्दा बढी हुने सम्भावना ३५% देखि ४५% रहेको छ भने देशका बाँकी भू-भागमा न्यूनतम तापक्रम सरदर भन्दा बढी हुने सम्भावना ४५% देखि ५५% रहेको छ।

चित्र ३: २०८३ को मनसुन ऋतुको न्यूनतम तापक्रम (सरदर भन्दा कम वा सरदर वा सरदर भन्दा बढी) को सर्वाधिक सम्भावना (highest probability) (%)

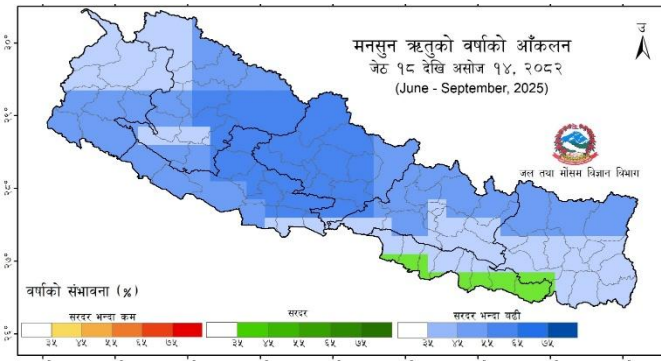
नेपाल सरकार
ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिंचाइ मन्त्रालय
जल तथा मौसम विज्ञान विभाग
जलवायु विज्ञान महाशाखा (जलवायु विश्लेषण शाखा)

आँकलनका आधारहरू:

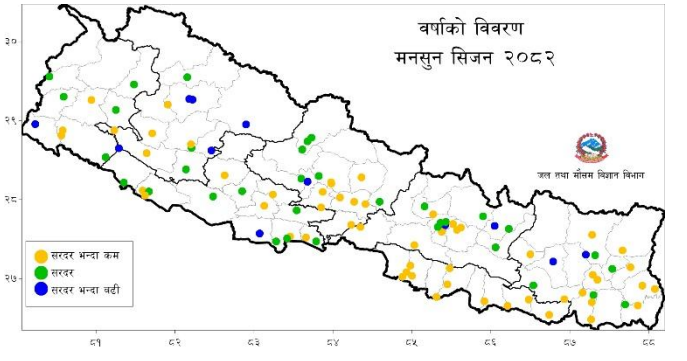
विभागले यस आँकलन विश्व मौसम संगठनको विश्वभर तथा क्षेत्रीय स्तरको जलवायु सूचना उत्पादन गर्ने केन्द्रहरूको हावापानी प्रारूपहरूको आँकलन र South Asian Seasonal Climate Outlook Forum (SASCOF) को आँकलनको आधारमा तयार गरेको हो। साथै नेपालको मनसुन ऋतुको जलवायुमा प्रभाव पार्ने पूर्वी प्रशान्त महासागरमा विकसित हुने El Nino and Southern Oscillation (ENSO) तथा हिन्द महासागरमा विकसित हुने Indian Ocean Dipole (IOD) को हालको अवस्था तथा जलवायु प्रारूपहरूको मनसुन ऋतुको आँकलन, युरोप तथा एशियामा गत हिउँद तथा प्रि-मनसुनको ऋतुमा परेको हिउँ, अन्तरऋतु परिवर्तनशिलताका कारकहरूलाई समेत मध्यनजर गरिएको छ। हाल प्रशान्त महासागरमा ENSO तटस्थ (neutral) अवस्थामा रहि El Nino अवस्था तर्फ उन्मुख रहेको साथै हिन्द महासागरमा विकसित हुने IOD हाल तटस्थ अवस्थामा रहेको र आगामी मनसुन ऋतुको अन्त्य सम्ममा धनात्मक अवस्थामा पुग्ने विश्वव्यापी प्रारूपहरूको आँकलन रहेको छ। यद्यपि ऋतुगत जलवायु बिभिन्न सामुन्द्रिक तथा वायुमण्डलिय प्रणालीहरू, भू-उपयोग जस्ता कुराहरूमा निर्भर हुने र जलवायु प्रारूपहरूलाई यस्ता प्रणाली ऋतु परिवर्तन हुने समयमा सतप्रतिशत विश्वसनिय पूर्वानुमान गर्न कठिन हुने तथ्य मनन गर्नुपर्ने हुन्छ।

गत मनसुन ऋतु (२०८२) को आँकलनको समिक्षा:

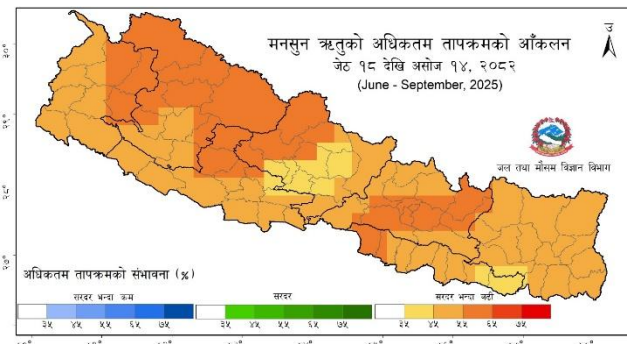
गत वर्ष २०८२ को मनसुन ऋतुको लागि यस विभागले गरेको वर्षाको आँकलन अनुसार देशका अधिकांश स्थानहरूमा सरदर भन्दा बढी तथा मधेश प्रदेशका पूर्वी तथा दक्षिणी भू-भागमा सरदर वर्षा हुने सम्भावना रहेकोमा देशका धेरैजसो केन्द्रहरूमा सरदर भन्दा कम देखि सरदर वर्षा र केही केन्द्रमा सरदर भन्दा बढी वर्षा मापन गरिएको थियो (चित्र ४ र ५)। अधिकतम तापक्रम तथा न्यूनतम तापक्रमको आँकलन अनुसार देशका अधिकांश स्थानमा तापक्रम सरदर भन्दा बढी हुने सम्भावना रहेकोमा आँकलन अनुसार नै अधिकांश स्थानहरूमा सरदर भन्दा बढी अधिकतम तथा न्यूनतम तापक्रम मापन गरिएको थियो (चित्र ६ देखि ९)।

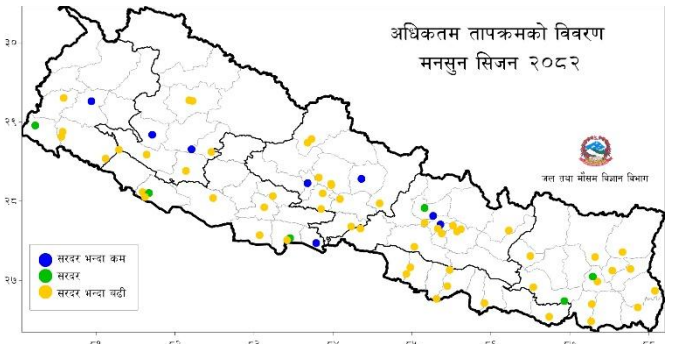
चित्र ४: गत वर्ष मनसुन ऋतुको वर्षाको आँकलन

चित्र ५: गत वर्षको मनसुन ऋतुमा मापन गरिएको कुल वर्षाको वर्गीकरण

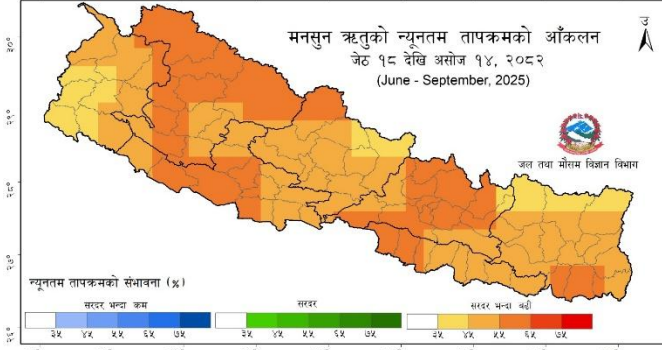
चित्र ६: गत वर्ष मनसुन ऋतुको अधिकतम तापक्रमको आँकलन

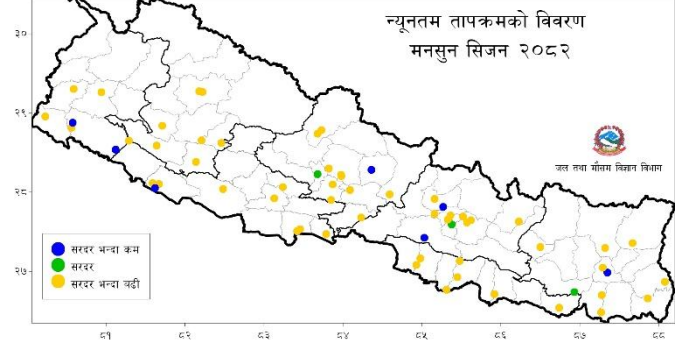
चित्र ७: गत वर्षको मनसुन ऋतुमा मापन गरिएको अधिकतम तापक्रमको वर्गीकरण

नेपाल सरकार
ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिंचाइ मन्त्रालय
जल तथा मौसम विज्ञान विभाग
जलवायु विज्ञान महाशाखा (जलवायु विश्लेषण शाखा)

चित्र ८: गत वर्ष मनसुन ऋतुको न्यूनतम तापक्रमको आँकलन

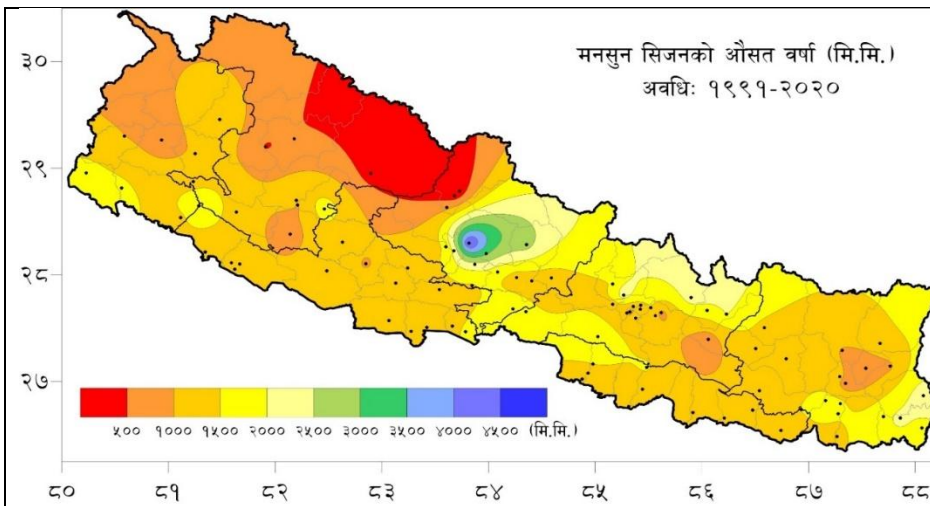

चित्र ९: गत वर्षको मनसुन ऋतुमा मापन गरिएको न्यूनतम तापक्रमको वर्गीकरण

अनुसूचि:

सामान्यतया सरदर वर्षा (Normal Rainfall)/सरदर तापक्रम (Normal Temperature) भन्नाले कुनै स्थानको लामो समय (सन् १९९१-२०२०) को ३३.३ देखि ६६.६ प्रतिशतक (33.3 – 66.6 percentile) को वर्षा/तापक्रम लाई जनाउँदछ भने सरदरभन्दा कम र बढी वर्षा/तापक्रम भन्नाले क्रमशः ३३.३ प्रतिशतक (33.3 percentile) भन्दा कम र ६६.६ प्रतिशतक (66.6 percentile) भन्दा बढी वर्षा/तापक्रम लाई जनाउँदछ।

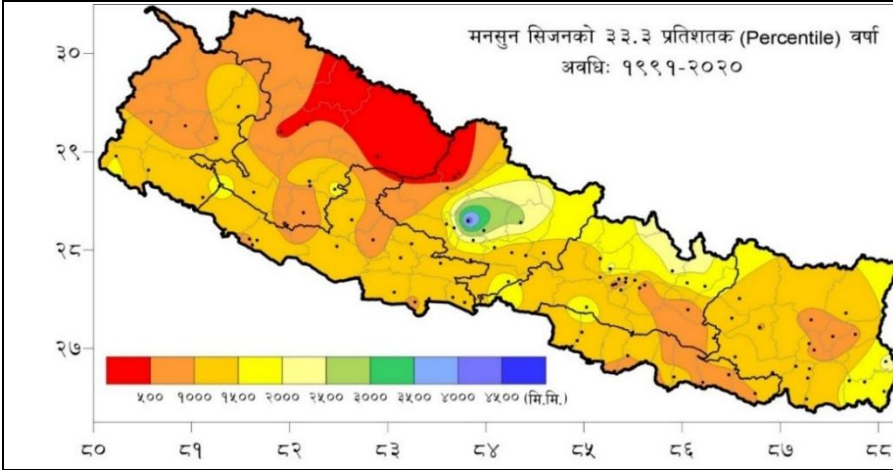
तलको चित्रहरु १०, ११ र १२ मा क्रमशः सन् १९९१ देखि २०२० सम्मको मनसुन ऋतु (जुन देखि सेप्टेम्बर) को औसत, ३३.३ प्रतिशतक र ६६.६ प्रतिशतक वर्षा देखाइएको छ भने चित्रहरु १३, १४ र १५ मा क्रमशः अधिकतम तापक्रमको औसत, ३३.३ प्रतिशतक र ६६.६ प्रतिशतक र चित्रहरु १६, १७ र १८ मा क्रमशः न्यूनतम तापक्रमको औसत, ३३.३ प्रतिशतक र ६६.६ प्रतिशतक देखाइएको छ।

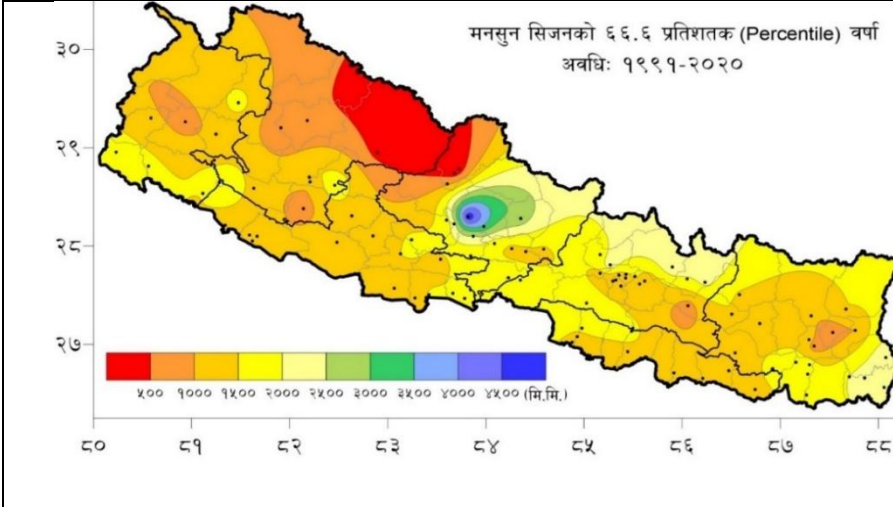
चित्र १०: सन् १९९१-२०२० को मनसुन ऋतुको औसत वर्षा। कालो सानो गोलाकार संकेतले मौसम मापन केन्द्र जनाउँदछ।

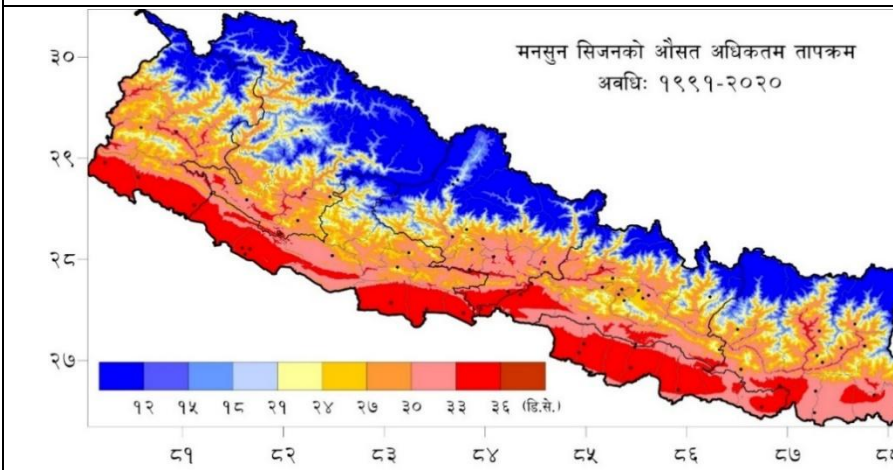
नेपाल सरकार
ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिंचाइ मन्त्रालय
जल तथा मौसम विज्ञान विभाग
जलवायु विज्ञान महाशाखा (जलवायु विश्लेषण शाखा)

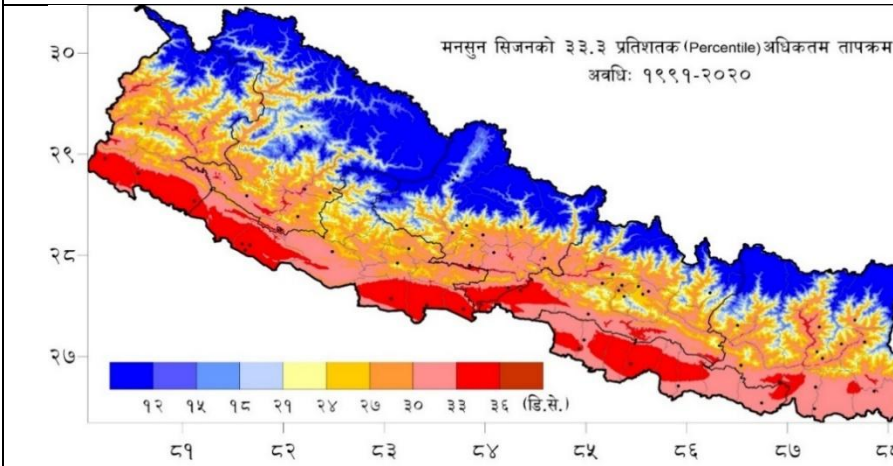
चित्र ११: सन् १९९१-२०२० को मनसुन ऋतुको ३३.३ प्रतिशतक वर्षा। कुनै पनि स्थानमा, चित्रमा देखाइएको भन्दा कम वर्षा भएमा सरदर भन्दा कम वर्षा भएको मानिन्छ।

चित्र १२: सन् १९९१-२०२० को मनसुन ऋतुको ६६.६ प्रतिशतक वर्षा। कुनै पनि स्थानमा, चित्रमा देखाइएको भन्दा बढी वर्षा भएमा सरदर भन्दा बढी वर्षा भएको मानिन्छ।

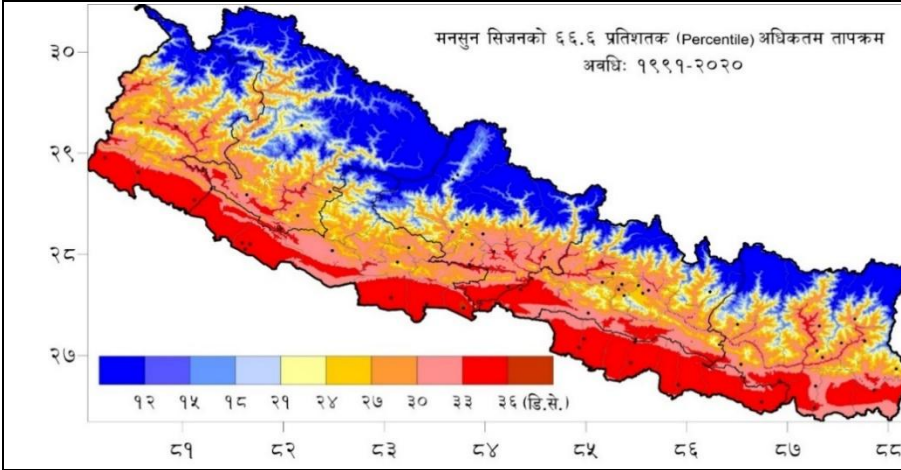
चित्र १३: सन् १९९१-२०२० को मनसुन ऋतुको औसत अधिकतम तापक्रम। कालो सानो गोलाकार संकेतले मौसम मापन केन्द्र जनाउँदछ।

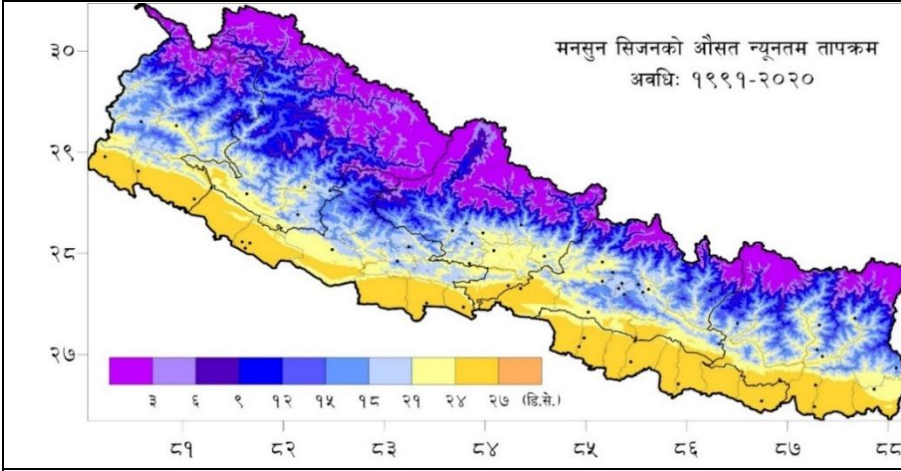
चित्र १४: सन् १९९१-२०२० को मनसुन ऋतुको ३३.३ प्रतिशतक अधिकतम तापक्रम। कुनै पनि स्थानमा, चित्रमा देखाइएको भन्दा कम अधिकतम तापक्रम भएमा सरदर भन्दा कम अधिकतम तापक्रम भएको मानिन्छ।

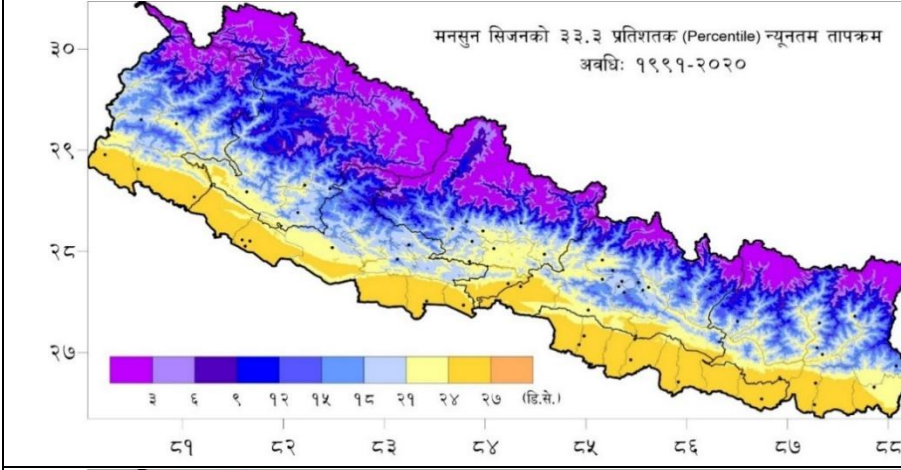
नेपाल सरकार
ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिंचाइ मन्त्रालय
जल तथा मौसम विज्ञान विभाग
जलवायु विज्ञान महाशाखा (जलवायु विश्लेषण शाखा)

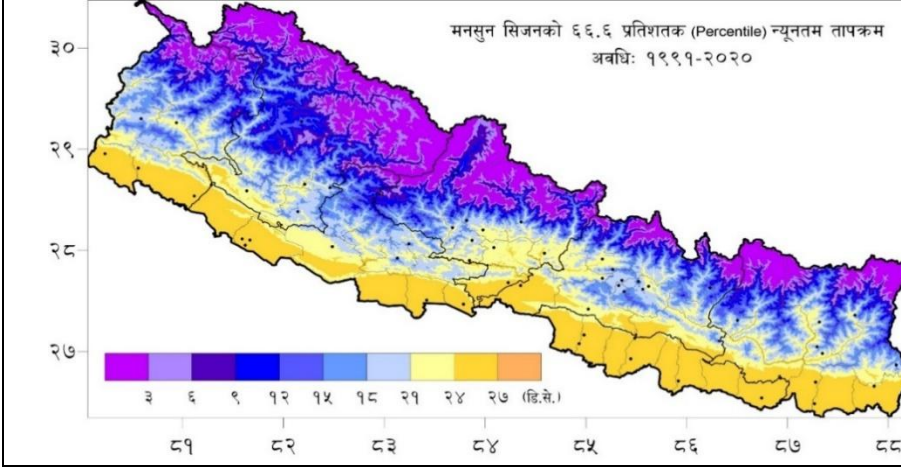
चित्र १५: सन् १९९१-२०२० को मनसुन ऋतुको ६६.६ प्रतिशतक अधिकतम तापक्रम अवधि: १९९१-२०२०
कुनै पनि स्थानमा, चित्रमा देखाइएको भन्दा बढी अधिकतम तापक्रम भएमा सरदर भन्दा बढी अधिकतम तापक्रम भएको मानिन्छ।

चित्र १६: सन् १९९१-२०२० को मनसुन ऋतुको औसत न्यूनतम तापक्रममा कालो सानो गोलाकार संकेतले मौसम मापन केन्द्र जनाउँदछ।

चित्र १७: सन् १९९१-२०२० को मनसुन ऋतुको ३३.३ प्रतिशतक न्यूनतम तापक्रममा कुनै पनि स्थानमा, चित्रमा देखाइएको भन्दा कम न्यूनतम तापक्रम भएमा सरदर भन्दा कम न्यूनतम तापक्रम भएको मानिन्छ।

चित्र १८: सन् १९९१-२०२० को मनसुन ऋतुको ६६.६ प्रतिशतक न्यूनतम तापक्रममा कुनै पनि स्थानमा, चित्रमा देखाइएको भन्दा बढी न्यूनतम तापक्रम भएमा सरदर भन्दा बढी न्यूनतम तापक्रम भएको मानिन्छ।